

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Ann-Kristin Adamson

**FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA MAKSUKOHUSTUS
NING JÄTKUSUUTLIKKUS EESTIS JA AMEERIKA
ÜHENDRIIKIDES**

Lõputöö

Juhendaja:

Maret Güldenkoh, MBA

Tallinn 2016

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2016
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus ning jätkusuutlikkus Eestis ja Ameerika Ühendriikides</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Sole Proprietor's Tax Liability and Sustainability in Estonia and in the United States of America</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 40 leheküljest. Töös on kasutatud 50 allikat, millele on tekstis viidatud.</p> <p>Lõputöö eesmärk on välja selgitada füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus ja jätkusuutlikkus Eestis ja Ameerika Ühendriikides. Eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anda ülevaade füüsilisest isikust ettevõtja olemusest ning registreerimisest Eestis ja Ameerika Ühendriikides. 2. Anda ülevaade füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustusest Eestis ja Ameerika Ühendriikides. 3. Võrrelda Eesti ja Ameerika Ühendriikide maksukohustuse erisust. 4. Analüüsida füüsilisest isikust ettevõtja arvukust Eestis ja Ameerika Ühendriikides. <p>Füüsilisest isikust ettevõtja arvukus nii Eestis kui Ameerika Ühendriikides väheneb, sest teistele ettevõtlusvormidele on loodud paremad tingimused äritegevuseks. Füüsilisest isikust ettevõtja vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga ning on seetõttu avatud riskidele, mida teisi ettevõtlusvorme valides on võimalik vältida. Füüsilisest isikust ettevõtja tulu maksustatakse sarnaselt palgatuluga ehk sotsiaals- ja tulumaksuga, samas kui osäühingust dividendide väljavõtmisel tuleb maksta ainult tulumaksu.</p> <p>Analüüsi tulemusel tehakse ettepanek anda füüsilisest isikust ettevõtjatele Eestis kaks võimalust aasta tulemi maksustamiseks, et füüsilisest isikust ettevõtjatel oleks sarnaselt osäühinguga võimalus võtta kasum välja ilma sotsiaalmaksuga maksustamata. Füüsilisest isikust ettevõtjal oleks võimalus valida tuludeklaratsiooni esitamisel, kas kasutada erikontot ning tulud maksustataks hetkel kehtivate õigusaktide järgi või kogu tulemi maksustatakse vaid tulumaksuga.</p>	
Võtmesõnad: füüsilisest isikust ettevõtja, ettevõtlus, maksukohustus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: sole proprietor, entrepreneur, tax liability	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Ann-Kristin Adamson</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja: Maret Güldenkoh	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor: Uno Silberg	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA OLEMUS JA MAKSUKOHUSTUS.....	6
1.1 Füüsiliselt isikust ettevõtja olemus	6
1.2 Füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus	11
2. FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA JÄTKUSUUTLIKKUS.....	19
2.1 Füüsilisest isikust ettevõtja maksustamise erisus	19
2.2 Füüsilisest isikust ettevõtja arvukus	26
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY	35
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	36

SISSEJUHATUS

Ettevõtlus on riigi üheks põhiliseks sissetulekuallikaks. Turumajanduses on äritegevus üks majanduse edasiviivamaid jõude, mis mõjutab nii majanduse kasvu kui ühiskonna jätkusuutlikkust. Riigi jaoks on oluline luua ettevõtjasõbralik keskkond, et ettevõtjad oleksid huvitatud ettevõtluse edendamisest. Ettevõtja soovib oma ideed ja eesmärgid ellu viia läbi äritegevuse ning on seejuures nõus võtma riske. Enne äritegevuse alustamist tuleb valida sobilik ettevõtlusvorm, mis toetaks ettevõtja ideede ja eesmärkide teostamist.

Lõputöö on aktuaalne, sest füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi FIE) on levinud ettevõtlusvorm maailmas, kuid siiski eelistavad Eesti ettevõtjad osäühingu vormi FIE-le. Lõputöös autor võrdleb FIE olemust ja maksukohustust Eestis ja Ameerika Ühendriikides (edaspidi USA) ning analüüsib FIE jätkusuutlikkust nendes riikides. USA majandus on üks suurimaid ja mõjuvõimsamaid maailmas ning üksikettevõtlus on seal üks populaarsemaid ettevõtlusvorme.

Teema on uudne, sest autorile teadaolevalt ei ole varem võrreldud Eesti ja USA maksukohustusi FIE ettevõtlusvormist lähtuvalt ning hinnatud FIE jätkusuutlikkust nendes riikides. Maksukohustuse võrdlus USA-ga annab võimaluse võrrelda FIE-t soosivaid ja piiravaid tegureid Eestis, mille põhjal tuua ettepanekuid FIE-de arvu languse peatamiseks ja nende positsiooni parendamiseks ettevõtluses.

Jätkusuutlikuks FIE-ks selles töös on FIE, kes ei lõpeta oma tegevust ettevõtlusega või ei lähe üle teisele ettevõtlusvormile.

Lõputöö probleemiks on FIE-de arvu langus Eestis. FIE on oluline ettevõtlusvorm riigile, sest iga FIE loob vähemalt ühe töökoha ning aitab seejuures kaasa nii töötuse vähendamisele kui majanduse arengule ja kasvule. FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga ning on seetõttu vastutustundlikum kui osäühing. Osäühinguks registreerumine on muutunud lihtsaks ning registreerimisel puudub sissemaksunõue. See on vähendanud FIE-ks registreerimist.

Töö eesmärgiks on välja selgitada füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus ning jätkusuutlikkus Eestis ja Ameerika Ühendriikides.

Eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade füüsilisest isikust ettevõtja olemusest ning registreerimisest Eestis ja Ameerika Ühendriikides.
2. Anda ülevaade füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustusest Eestis ja Ameerika Ühendriikides.
3. Võrrelda Eesti ja Ameerika Ühendriikide maksukohustuse erisust füüsilisest isikust ettevõtjate osas.
4. Analüüsida füüsilisest isikust ettevõtja arvukust Eestis ja Ameerika Ühendriikides.

Andmekogumismeetodina kasutatakse statistilisi andmeid Justiitsministeeriumi Registrate ja Infosüsteemide Keskusest, Eesti Statistikaametist ja USA maksuametist. Statistiliste andmete kogumisel pööratakse enam tähelepanu maksukoormust mõjutavatele andmetele ning FIE-sid soosivatele ja takistavatele teguritele.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, millel on kaks alapeatükki. Esimeses peatükis antakse ülevaade FIE ettevõtluvormist, maksukohustusest ja muudest üksikettevõtlust mõjutavatest teguritest. Esimese peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade FIE olemusest ja FIE-ks registreerimisest ning teises alapeatükis maksukohustusest Eestis ja USA-s.

Teises peatükis võrreldakse FIE maksukohustuse erisust Eestis ja USA-s. Tulemustest lähtudes tuuakse välja erisused ning analüüsitakse nende mõju riigi majandusele ja üksikettevõtluse jätkusuutlikkusele. Teise peatüki esimeses alapeatükis võrreldakse FIE maksukohustuse erisust Eestis ja USA-s. Teise peatüki teises alapeatükis analüüsitakse üksikettevõtluse jätkusuutlikust nii Eestis kui USA-s.

Lõputöös kasutatakse lisaks statistilistele andmetele võrkeelseid teaduslikke artikleid ja Eesti Vabariigi Õigusakte seisuga mai 2016.

1. FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA OLEMUS JA MAKSUKOHUSTUS

1.1 Füüsiliselt isikust ettevõtja olemus

Ettevõtluse kaudu otsitakse pidevalt uusi võimalusi olemaks efektiivsem, uuenduslikum ja kasumlikum ning seeläbi arendab ettevõtlus nii riigi majandust kui ka ühiskonda. Seetõttu tuleb ettevõtluses olla avatud uutele ideedele ja arengusuundadele ning olema valmis võtma sellega kaasnevaid riske. Innovaatilisus ja efektiivsus on majanduse edasiviivamaid jõude ning seetõttu on riik võtnud enda kohustuseks luua hea ettevõtluskeskkond.

Ettevõtluse ajalugu on pikk. Uute ärivõimaluste leidmine ja ärakasutamine majandusliku tulu saamiseks on inimtegevuses olulist rolli mänginud antiikajast alates. 1437. aastal välja antud prantsuse keele sõnaraamatu järgi tähistati sõnaga ettevõtja isikut, kes on aktiivne ja saavutab midagi. Esialgu käsitleti sama terminit sageli ka vahendaja tähenduses. Ettevõtluse esiletoomine eelkõige majandusse puutuva nähtusena ulatub 18. sajandisse. Majandusteadusesse tõid ettevõtja mõiste Iirimaalt pärit Richard Cantillon ja prantslane Jean Baptiste Say. Cantillon oli esimene, kes tunnustas ettevõtja otsustavat rolli eraomandil baseeruva ühiskonna majanduslikus arengus. Cantillon vaatles ettevõtjat riskijana. Riski tingimustes tegutsemine seisneb selles, et ettevõtjad ostavad mingeid sisendeid teadaoleva hinna eest, kuid samal ajal on ebakindel see, millise hinnaga neil oma kaubast hiljem lahti õnnestub saada. (Miettinen & Teder, 2006, lk 7) Erinevaid teooriad ettevõtluse ja ettevõtjate ajaloo ning alguse kohta on mitmeid, kuid tänapäeva mõistes ettevõtluse alguseks võib lugeda siiski 18. sajandit ning industriaalajastut.

Eraettevõtete asutamine Eestis sai võimalikuks koos majandusreformide algusega Nõukogude Liidus 1986. aastal. Reformide eesmärgiks oli majanduse elavdamine uue ja paindliku elemendi, väikeettevõtluse abil. Enne seda iseloomustas Eesti majandust ettevõtete väike arv koos suure keskmise töötajate arvuga. (Miettinen & Teder, 2006, lk 9) Kiiresti kasvas ettevõtete üldarv ning seda väike- ja keskettevõtete arvel, mis andsid üha suureneva osa tööhõivest. Suurettevõtteid on arvuliselt küll vähe, kuid nende osa tööhõives on olulise kaaluga. (Sirkel, Uiboleht, Teder & Nikitina-Kalamäe, 2008, lk 32) Eelkõige näitas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kasv, et riik muutis reformidega ettevõtluskeskkonna paremaks ja ettevõtjatele atraktiivsemaks.

Ettevõtlusalase seadusandluse arengu seisukohalt oli oluline äriseadustiku kehtima hakkamine 1995. aastal. Siis suurendati osäühingute ning aktsiaseltside miinimumkapitali suurust ja koos sellega muutusid populaarseimateks äriühinguteks osäühingud. (Sirkel, *et al*, 2008, lk 33) 2005. aastal oli populaarseim ettevõtlusvorm juba FIE, mis moodustas kõigist registreerinud FIE-st ja äriühingutest 48,2% (Kirsipuu, 2006, lk 1). 2015. aastal oli Eestis 201 348 äriühingut ja FIE-t, kellest 32 215 moodustasid FIE-d, 158 173 osäühingud ning 3493 aktsiaseltsid (Äriregister, 2016). Seega FIE-de osakaal kõigist FIE-dest ja äriühingutest oli 16%. Osad ettevõtlusvormid on aja jooksul muutunud ettevõtjatele populaarsemaks ning teised vähem atraktiivseks.

Tulumaksuseaduse järgi on ettevõtlus isiku iseseisev majandus- või kutsetegevus, mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmisest, müümisest või vahendamisest, teenuse osutamisest või muust tegevusest, kaasa arvatud loominguine või teaduslik tegevus (Tulumaksuseadus, 2016). Ettevõtlus käibemaksuseaduse tähenduses on isiku iseseisev majandustegevus, mille käigus võõrandatakse kaupa või osutatakse teenust, olenemata tegevuse eesmärgist või tulemustest (Käibemaksuseadus, 2016). Tulumaksuseaduse järgi on ettevõtluse peamine eesmärk olla kasumlik ning teenida tegevusega tulu. Käibemaksuseaduse järgi on põhiline ettevõtluse tunnus kaupade võõrandamine või teenuse osutamine.

Ettevõtja on füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning Äriseadustikus sätestatud äriühing. Ettevõtja võib tegutseda tegevusaladel, millel tegutsemine ei ole seadusega keelatud. (Äriseadustik, 2016) Ettevõtjaks peaks inimese muutma ettevõtlusega tegelemine, kuid sageli peetakse ettevõtjateks, eriti FIE-deks ainult inimesi, kes on ennast ametlikus korras ettevõtjaks registreerinud (Kärsna, 2006, lk 11). Registreerimata FIE võib ka olla ettevõtja, kuid ta ei saa ettevõtlusega seotud kulusid tuludest maha arvestada ning seeläbi oma maksustatavat tulu vähendada.

FIE-ks võib olla iga füüsiline isik, kes tegeleb ettevõtlusega ning kes on enne tegevuse alustamist esitanud avalduse enda kandmiseks Justiitsministeeriumi Registrate ja Infosüsteemide Keskusesse (edaspidi äriregister) (Äriseadustik, 2016). FIE on füüsiline isik ning ei muutu FIE-ks registreerides juriidiliseks isikuks. FIE-ks registreerimisel tuleb valida endale ärinimi, mis peab sisaldama ettevõtja ees- ja perekonnanime, välja arvatud juhul kui FIE tegeleb põllumajandusega, siis võib ärinimi sisaldada ka ainult talunime. Ärinimi peab

olema selgesti eristatav teistest sama registripidaja tööpiirkonnas registreeritud ärinimedest (Äriseadustik, 2016). Äriregistrisse kantud nime all hakkab FIE ettevõtlusega tegelema.

Registreeritud FIE-l on Eestis lubatud oma ettevõtlustulust maha arvata kõik tema poolt maksustamisperiodil tehtud dokumentaalselt tõendatud ettevõtlusega seotud kulud. Algdokumendid peavad vastama raamatupidamise seaduse nõuetele (Raamatupidamise seadus, 2016). Kui tehtud kulu on ettevõtlusega seotud vaid osaliselt, siis võib seda ettevõtlustulust maha arvata vaid ettevõtlusega seotud ulatuses. Kui isik ei ole FIE-na registreeritud, siis ei ole tal ka õigust ettevõtlustulust mahaarvamisi teha. Enne FIE-na registreerimist tehtud kulud on samuti lubatud ettevõtlustulust maha arvata, kui need on seotud ettevõtja registreerimisega või ettevõtluse alustamiseks vajalike tegevuslubade ja registreeringute saamisega. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Kui FIE tegevusega kaasneb palju kulusi, siis on kasulikum registreerida äriregistris ametlikult FIE-ks, et oleks võimalus kulud tuludest maha arvata ning seeläbi maksustatavat tulu vähendada.

Ettevõtlustulude arvestusperiood on kalendriaasta, olenemata sellest mitu kuud FIE kalendriaasta jooksul tulu sai ja kas ta sai tulu ettevõtlusega tegelemise ajal, ettevõtluse peatamise ajal või pärast ettevõtluse lõpetamist. Seega tulumaksuseaduse kohaselt maksustatakse ettevõtlustulu olenemata selle laekumise ajast. Kuna füüsiline isik ja tema ettevõtluse vormi FIE puhul on tegemist ühe ja sama isikuga, siis kõiki füüsilise isiku saadud tulusid ei loeta alati tema kui FIE ettevõtlustuluks. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Kui FIE töötab ka palgatöötajana, siis seda tulu ei loeta FIE tuluks, sest tööandja on palgast juba vajalikud maksud arvestanud ning riigile tasunud.

Soovi korral on võimalik FIE tegevus peatada. Selleks tuleb esitada äriregistrile vastav avaldus. Isikut ei loeta maksustamise seisukohalt FIE-ks ajavahemikus, millal ettevõtlus on peatatud. Samuti ei tule ettevõtluse peatamise ajal maksta tulu- ega sotsiaalmaksu avansilisi makseid. Seni kuni ettevõtlust pole peatatud, säilivad FIE-le kõik maksuseadustes ettenähtud kohustused. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Seega hooajalist tööd tehes on lihtsaim registreerida end FIE-na. Vajadusel on võimalus avalduse esitades tegevus peatada ning hiljem uuesti jätkata.

Äriregistrit ei ole vaja tegevuse peatamisest või jätkamisest eraldi teavitada kui avalduses märkida FIEna tegutsemise ajavahemik. Siiski tuleb ettevaatlik olla pikemaajaliselt tegevuse peatamisega, sest Tulumaksuseaduse § 37 lõige 6 järgi, kui FIE tegevus on peatatud rohkem kui 12 kuud, loetakse ettevõtlus lõpetatuks ning kogu ettevõtluse vara on võetud isiklikku

tarbimisse (Tulumaksuseadus, 2016). Seega kui FIE peatab enda tegevuse rohkem kui 12 kuuks, tekib füüsilisel isikul vara võõrandamise eest maksukohustus.

FIE surma korral on pärijatel valida, kas nad tahavad tegeleda edasi ettevõtlusega või mitte. Ettevõtlus kui selline lõppeb FIE surmaga, kuna pärandaja on füüsiline isik, võivad pärijad, kas pärandi vastu võtta või sellest ka loobuda. (Hass, 2014, lk 25)

FIE võib olla tööandjaks teistele isikutele ning on kohustatud lähtuma Töölepingu seadusest. Tööandjana peab FIE võtma oma töötajad ravikindlustatuna haigekassas arvele ja hiljem arvelt maha. Kui FIE jätab oma töötajad haigekassas arvele võtmata, siis töötaja haigestumise korral haigekassa töötajale haigusraha ei maksa ja seda peab tegema FIE ise. FIE peab töötajale tehtavatelt väljamaksetelt kinni pidama tulumaksu, sotsiaalmaksu, töötuskindlustusmaksed ja kohustuslikku kogumispensionimakset juhul kui töötaja on liitunud pensioni II sambaga. Lisaks peab FIE tasuma töötajatele tehtavatelt väljamaksetelt tööandja töötuskindlustusmaksed ning esitama Maksu- ja Tolliametile väljamaksete tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksete deklaratsiooni koos vastavate lisadega ning hiljemalt samaks tähtajaks kandma nimetatud maksud ja maksed üle Maksu- ja Tolliameti pangakontole. (Raamatupidamis- ja maksuinfo portaal, 2014) Tööandjana on FIE-l samad kohustused, mis kehtivad juriidilistele isikutele.

Sarnaselt Eestiga on USA-s FIE füüsiline isik, kes tegeleb enda nimel ettevõtlusega ning FIE-na alustamine on lihtsaim ettevõtlusvorm. Selleks tuleb taotleda litsents või luba ning registreerida end ettevõtjana kohalikus omavalitsuses. Kui ei soovita alustada litsentseeritud ettevõtjana, siis ei ole registreerimine vajalik ning ettevõtja staatus tuleb automaatselt ettevõtlusega seotud majandustehingutelt. Samas ei ole see võimalik kõikidel tegevusaladel. Regulatsioonid erinevad valdkonniti ning riiklikul ja kohalikul tasandil. FIE-na tegutsemine vajab vähe administratiivseid tegevusi ning maksude tasumiseks ei pea täitma palju erinevaid vorme nagu ülejäänud äriühingute puhul. Paljud vabakutselised, konsultandid ja sõltumatud töövõtjad tegutsevad FIE-na ning hindavad ettevõtlusvormi lihtsust ja mugavust. (U.S Small Business Administration, 2013) Ettevõtlusvormi hinnatakse kõrgelt just vabakutseliste isikute seas, sest samal ajal on võimalik olla ka palgatööline ning teenida lisaks igakuist kindlat töötasu.

Üldiselt tegutseb FIE enda nimega, kuid USA-s on võimalus tegutseda ka nii-öelda ettevõtte nime all. Nimi tuleb registreerida kohalikus omavalitsuses ja ei tohi kattuda juba

olemasolevate ettevõtete nimedega (U.S Small Business Administration, 2016). Eestis on võimalik kasutada füüsilise isiku nimest erinevat nime ainult talu puhul, kus füüsilise isiku nime asemel on talu nimi.

FIE võib võtta endale töötajaid ning peab ise pidama arvestust palkade ja maksude tasumise eest. USA-s on võimalus olla FIE ka koos abikaasaga. Selleks peavad füüsiline isik ja abikaasa vastama riigi poolt seatud tingimustele. Esiteks peavad nad olema kaasomanikud ning nendeks saavad olla ainult ametlikult abielus olevad mees ja naine ning mõlemad peavad rahaliselt panustama ettevõtluse toimimisse. Lisaks peavad nad esitama koos füüsilise isiku tuludeklaratsiooni ning eraldi veel järgmised deklaratsioonid: kasum ja kahjum ettevõtlusest; netokasum ettevõtlusest; kasum ja kahjum põllumajandusest või farmi rendi tulud ja kulud ning ettevõtjaks. (Internal Revenue Service, 2016) Eestis ei ole FIE-l võimalust tegeleda ettevõtlusega koos abikaasaga selliselt, et FIE kohustused oleksid jaotatud mõlema abikaasa vahel.

Nii Eestis kui ka USA-s ei tehta võlgu jäädes vahet isiklikul ja ettevõtlusega seotud varal. FIE vastutab isikliku varaga kõigi võlgade ja kulude eest, seda ka pärast ettevõtlusega tegelemise lõpetamist. Ettevõtte omanikul on vastutus võlgade eest limiteeritud ning üldiselt ei vastuta isikliku varaga enne kui kohus ei ole otsustanud, et ettevõtte võlad on pahatahtlikult tekitatud. Seetõttu on FIE avatud riskidele, mida on võimalik teisi ettevõtlusvorme valides vältida. FIE-na tekkinud võlgade eest on võimalik vabaneda ainult kuulutades välja üksikisiku pankrot, kuid see on pikem protsess kui näiteks osäühingu pankroti välja kuulutamine. Samuti teeb FIE kõiki tegevusi enda nimel ning tuleviku perspektiivis ei ole üksikisiku pankroti väljakuulutamise positiivne näitaja.

Nii USA-s kui Eestis ei pea FIE esitama majandusaasta aruannet või bilanssi, kui ta peab oma raamatupidamisarvestust kassapõhiselt. Kogu tegevus ehk tulud ja kulud deklareeritakse füüsilise isiku tuludeklaratsioonil. Eestis deklareerib FIE ettevõtlusest saadud tulu vormil E, mis on residendist füüsilise isiku ettevõtlusest saadud tulu, koos vormiga A, mis on residendist füüsilise isiku tuludeklaratsioon. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) USA-s föderaal maksude summa saamiseks deklareerib FIE oma tulud ja kulud füüsilise isiku tuludeklaratsiooni vormil 1040. Sama deklaratsioonivormi kasumi ja kahjumi lehel C märgitakse muud sissetulekud ning lehel SE ettevõtjaks. (Internal Revenue Service, 2016) Kuna FIE ei pea nii Eestis kui USA-s esitama kassapõhise raamatupidamisarvestuse korral oma tegevuse kohta majandusaasta aruandeid, siis FIE tegevus ei pruugi tegelikult olla hästi

kontrollitud ning sarnaselt võlgade ja üksikisiku pankrotiga võib olla nii tegevusele kui mainele kahjulik, sest tegevus on füüsilise isiku nime all.

Kokkuvõttes on FIE isik, kes tegeleb enda nimel ettevõtlusega. FIE-ks registreerimine on lihtne ning ettevõtluse alustamisel puudub sissemakse nõue. Eestis tuleb FIE-ks registreerida äriregistris ja USA-s kohalikus omavalitsuses. Eestis pakub FIE teenuseid isiku või talu nime all, USA-s võib FIE kasutada ka ettevõtte nime. FIE ei pea kassapõhise raamatupidamisarvestuse korral esitama majandusaasta aruannet ning oma tulud deklareerib üks kord aastas füüsilise isiku tuludeklaratsioonil. FIE kontrollib üksikisikuliselt oma tulusid ja kulusid ning vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga. Seetõttu tuleb enne FIE-ks registreerimist hoolikalt läbi mõelda, kas soovitud tegevusvaldkonnas on FIE ettevõtlusvorm parim ning ollakse valmis võtma riski.

1.2 Füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus

FIE edukus sõltub palju isiku teadmistest ning võimekusest. FIE otsustab ise oma tegevuse üle ning sellega määrab oma edukuse või ebaedu. Seega peab FIE olema hästi kursis hetkel kehtivate maksumääradega ja tegevustega, mis puudutavad maksude õigeaegset tasumist ning veendumata, et tegevus ei läheks vastuollu kehtivate seaduste ja määrustega. Maksude mitte tasumine, tasumisest kõrvale hoidumine või ka hilinemisega tasumine võib tuua FIE-le kui ka teistele ettevõtlusvormidele ebameeldivaid kontakte riigiorganitega. Eestis maksab FIE sotsiaalmaksu, tulumaksu ja kohustuslikku kogumispensioni makset. Juhul kui FIE on tööandja, siis ka töötuskindlustusmakset.

Ettevõtjana töötamine on paljude ameeriklaste jaoks atraktiivne ja rohkeid võimalusi pakkuv eneseostusviis. Ettevõtjana töötamine annab võimaluse olla iseenda ülemus, spetsialiseeruda ühele kindlale ametile vastavalt oma soovidele ning valida endale sobiv tööaeg ja koht. Eesti Konjunktuuriinstituudi läbi viidud uuringu kohaselt soovivad eestlased töötada pigem palgatöötajana kui ettevõtjana. Ligi 65% elanikest soovib töötada palgatöötajana ning mitte muretseda ettevõtte majandustulemuste, palkade tasumise või muu ettevõtlusega seotud küsimuste pärast. Ainult 29% (Eesti Konjunktuuriinstituut, 2004) küsitletutest eelistaks olla ettevõtja, samas kui USAs soovib ettevõtja olla 60% inimestest. (Sirkel, et al, 2008, lk 12) Seega on eestlaste ja ameeriklaste suhtumine ettevõtlusesse erinev ning sellega seoses on ka erinevus maksusüsteemides ja ettevõtluse maksustamises.

Eestis peab FIE pidama oma tegevuse kohta raamatupidamisarvestust ning vajadusel lisaks raamatupidamisarvestusele ka maksuarvestust. FIE peab tasuma ettevõtlustulult tulu- ja sotsiaalmaksu ning juhul, kui ta on kohustusliku kogumispensioniga liitunud, ka kohustuslikku kogumispensioni makset. Lisaks füüsilise isiku tuludeklaratsioonile peab FIE esitama ettevõtlustulu deklaratsiooni hiljemalt maksustamisperioodile järgneva aasta 31. märtsiks. Ettevõtlustulult makstava tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni makse arvutab Maksu- ja Tolliamet FIE ettevõtlustulu deklaratsiooni alusel ja saadab FIE-le sellekohase maksuteate hiljemalt 1. septembriks. Maksuteate järgi tasumisele kuuluvad maksud peab FIE tasuma hiljemalt 1. oktoobriks. FIE peab tasuma maksustamisperioodil sotsiaalmaksu avansilisi makseid ning alates teisest tegevusaastast tasuma maksustamisperioodil tulumaksu avansilisi makseid. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Raamatupidamisarvestus on FIE jaoks kohustuslik ning oluline, et omada ülevaadet oma tulude, kulude ning rahavoogude kohta, sest tuludeklaratsiooni täitmiseks on FIE-l vaja teada oma tulusid.

Kuigi füüsiline isik ja ettevõtjast füüsiline isik on sama inimene, on maksuarvestuse seisukohast oluline kohe algusest peale hoolikalt oma isiklikuks otstarbeks tehtud kulutused eristada ettevõtja tehtud väljaminekutest, et hiljem ei tekiks ettevõtlustulude maksustamisega probleeme. (Kivistik, 2015, lk 14)

FIE sotsiaalmaksuga maksustamise periood on kalendriaasta, sest maksustatav tulu selgitatakse välja tuludeklaratsiooni alusel üks kord aastas. Sotsiaalmaksu määr on 33% ning see arvatakse ettevõtlustulust maha tekkepõhiselt, jagades ettevõtluse tulu pärast kulude mahaarvamist 1,33-ga. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) FIE peab iga kvartali 15. kuupäevaks tasuma sotsiaalmaksu avansilisi makseid, välja arvatud juhul, kui ta on riikliku pensioni saaja või alustab/lõpetab tegevuse kvartali jooksul või tema eest maksab sotsiaalmaksu tööandja või riik. (Sotsiaalmaksuseadus, 2016) Sotsiaalmaksu maksmise aluseks olev kuumäär kehtestatakse igaks aastaks riigieelarvega. 2016. aasta sotsiaalmaksu kuumäär on 390 eurot (Töötasu alammäära kehtestamine, 2016). Aasta lõpliku sotsiaalmaksukohustuse arvutab Maksu- ja Tolliamet vormil E näidatud andmete alusel. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Vastavalt vormil E arvatud summale peab FIE tasuma sotsiaalmaksu juurde või saab tagasi enam makstud summa.

FIE maksab tulumaksu oma ettevõtlusest saadud tulult, millest on tehtud seadusega lubatud ettevõtlusega seotud mahaarvamised. Ettevõtlustulust lubatud mahaarvamisi saab teha ainult

FIE-na äriregistris registreeritud füüsiline isik. Tulumaksuga maksustatakse ka ettevõtluse peatamise ajal või pärast ettevõtlusega tegelemise lõpetamist ettevõtlusest laekunud ettevõtlustulu. Tulumaksuga maksustamise periood on kalendriaasta. Tulud maksustatakse tulu saamise maksustamisperioodil kehtinud maksumääraga. Makstud tulumaksu FIE oma ettevõtlustulust maha arvata ei saa. Tulumaksumäär 2016. aastal on 20%. (Maksu- ja Tolliamet, 2016; Tulumaksuseadus, 2016)

Kui lubatud mahaarvamiste summa ületab FIE maksustamisperioodi ettevõtlustulu, võib ettevõtlustulu ületava kulude summa maha arvata kuni seitsme järgneva maksustamisperioodi ettevõtlustulust. (Tulumaksuseadus, 2016). See annab FIE-le võimaluse tulevikus maksustatavat tulu vähendada juba tehtud kulutuste arvelt.

FIE, kes sai eelmisel maksustamisperioodil ettevõtlustulu, on kohustatud tasuma tulumaksu avansilisi makseid. Avansilise makse suuruseks on 1/4 FIE poolt eelmisel maksustamisperioodil ettevõtlustulult arvestatud tulumaksu summast. (Tulumaksuseadus, 2016)

FIE deklareerib oma tulud füüsilise isiku tuludeklaratsioonil. FIE on kohustatud tuludeklaratsiooni esitama ka juhul, kui maksustamisperioodi ettevõtlustulu jäi alla maksuvaba tulu, ettevõtlusest tulu ei saadud või majandustegevus puudus (Maksu- ja Tolliamet, 2016). FIE ei pea tulumaksu avansilisi makseid tasuma esimesel tegevusaastal; kui ühe kvartali makse suurus ei ületa 64 eurot ning kui ettevõtlus on registreeritud ajutise, hooajalisena või peatatud. (Tulumaksuseadus, 2016) Kuna FIE ei pea tasuma tulumaksu avansilisi makseid ettevõtluse esimesel tegevusaastal, siis teisel tegevusaastal peab FIE tasuma tulumaksu avansilisi makseid ja tulumaksu esimese aasta tulult.

Kui FIE on kohustusliku kogumispensioniga liitunud, peab ta tasuma enda eest kohustusliku kogumispensioni makset. Makse tasutakse üks kord aastas ja makse summa arvutab Maksu- ja Tolliamet FIE ettevõtlustulu deklaratsioonil deklareeritud sotsiaalmaksuga korrigeeritud maksustatava tulu alusel. FIE enda eest tasutud kohustusliku kogumispensioni makset ei ole lubatud ettevõtlustulust maha arvata. Makse määr sõltub sellest, kas kohustatud isik on esitanud 2013. aastal sooviavalduse kogumispensioni määra tõstmiseks aastatel 2014–2017 või mitte. Avalduse esitanud isiku kogumispensioni makse määr on 3%, avaldust mitte esitanud isikul 2%. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) FIE ei pea enda eest töötuskindlustusmakset tasuma. Kui FIE on tööandja, peab ta töötajale tehtud väljamaksetelt tasuma töötuskindlustusmakset ja see on FIE ettevõtlusega seotud kulu (Maksu- ja Tolliamet, 2016).

FIE maksab käibemaksu juhul, kui ta on Maksu- ja Tolliametis käibemaksukohustuslasena registreeritud. Käibemaksu tasumise kohustus võib aga tekkida ka FIE-l, kes käibemaksukohustuslasena registreeritud ei ole, kuid kes soetab teisest Euroopa Liidu liikmesriigist uue transpordivahendi või aktsiisikauba. Samuti peab käibemaksu deklareerima ja tasuma FIE, kes ei ole käibemaksukohustuslane, kuid kes lisab enda poolt väljastatavale arvele käibemaksu. Arvestada tuleb aga seda, et käibemaksukohustuslasena registreerimata isikul ei ole sisendkäibemaksu mahaarvamise õigust. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Kui FIE-l on palju kulusid, siis tuleks registreerida end käibemaksukohustuslasena. Sel juhul on võimalik ettevõtlusega seotud kuludelt käibemaks tagasi saada.

Maksustatava käibe maksumäärad on 0%, 9%, 20%. Käibemaksuga maksustamise periood on kalendrikuu. Käibedeklaratsioon esitatakse Maksu- ja Tolliametile maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks, samaks ajaks tasutakse käibemaks Maksu- ja Tolliameti pangakontole. (Maksu- ja Tolliamet, 2016)

Kui FIE maksustatav käibe kalendriaasta algusest arvates on ületanud 16 000 eurot, siis peab FIE end nimetatud suuruses käibe tekkimisel kolme tööpäeva jooksul registreerima Maksu- ja Tolliametis käibemaksukohustuslasena. FIE võib end käibemaksukohustuslasena registreerida ka enne kohustusliku 16 000 euro ületamist. Kui FIE ei ole end õigeaegselt käibemaksukohustuslasena registreerinud, siis registreeritakse ta tagasiulatuvalt. Sellisel juhul tuleb FIE-l neile klientidele, kellele ta on esitanud arved pärast 16 000 euro suuruse käibe ületamist, välja kirjutada uued arved, mis sisaldavad ka käibemaksu. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Lisatöö ning segaduse vältimiseks peaks FIE ise jälgima oma rahavooge, sest arvete hilisem ümber kirjutamine võib olla ajamahukas ning tekitada koostööpartneritele ebamugavusi. Soovituslik on registreerida käibemaksukohustuslaseks enne 16 000 euro suuruse käibe tekkimist.

Äreregistris registreeritud FIE-l on õigus avada erikonto, millele ta võib kanda ainult ettevõtlusest saadud tulud ja seoses ettevõtlusega saadud toetused ning hüvitised (Maksu- ja Tolliamet, 2016). Erikontol oleva summa kasv maksustamisperioodil arvatakse maha sama maksustamisperioodi ettevõtlustulust ja kahanemine liidetakse ettevõtlustulule. (Tulumaksuseadus, 2016) Erikontoks on ettevõtja poolt avatud tavaline arvelduskonto, mille ta võtab kasutusse oma ettevõtluse tarbeks ning mille kasutamine ja maksustamine on reguleeritud tulumaksuseadusega. Erikontol oleva summa kasvu maksustamisperioodil saab sama perioodi ettevõtlustulust maha arvata juhul, kui erikontole kantakse 10 tööpäeva

jooksul laekumisest arvates ettevõtluse tuluna arvestatud summad. (Maksu- ja Tolliamet, 2016) Erikontot on võimalik kasutada raha kogumiseks suuremate investeeringute tarbeks, ilma et kontol olevat summat maksustamisperioodi lõpus, millal tulu laekus, maksustatakse. Erikonto on loodud selleks, et FIE-l oleks samad võimalused nagu osäühingutel. Nimelt osäühingud peavad tasuma tulumaksu ainult dividendide väljavõtmisel. Kasumi investeerimisel ettevõttesse tulumaksu tasuma ei pea. Kui FIE kannab ettevõtlusest tekkinud tulu erikontole, siis nendelt summadel tulumaksu tasuma ei pea.

Põllumajandusega tegelev FIE, kes saab tulu omatoodetud töötlemata põllumajandussaaduste võõrandamisest, võib saadud maksustamisperioodi tulust peale dokumentaalselt tõendatud kulude mahaarvamist veel täiendavalt ilma kuludokumentideta maha arvata kuni 2877 eurot. (Maksu- ja Tolliamet, 2016; Tulumaksuseadus, 2016) Samuti võib FIE talle kuuluvalt kinnisasjalt metsamaterjali võõrandamisest saadud tulust peale dokumentaalselt tõendatud kulude mahaarvamist ilma kuludokumentideta veel täiendavalt maha arvata kuni 2877 eurot. Kasutamata maksuvabastuse osa ei kanta edasi järgnevatele maksustamisperioodidele. (Maksu- ja Tolliamet, 2016; Tulumaksuseadus 2016) Põllu- ja metsamajandusega tegelevatel FIE-del on võrreldes teistel tegevusaladel tegutsevate FIE-dega eelised mahaarvamiste näol. Samuti ei laiene need mahaarvamised teistele ettevõtlusvormidele ning seetõttu on paljud põllumajandusega tegelevad isikud FIE-d.

USA maksusüsteem on mitmetasemeline ning läbi erinevate seaduseparanduste pidevas muutumises. Eksisteerivad föderaal-, osariikide ja kohalikud maksud. Föderaal maksud moodustavad 2/3, osariikide- ja kohalikud maksud 1/3 kogu maksukoormusest. Föderaal maksudeks on ettevõtete tulumaks, üksikisiku tulumaks, sotsiaalkindlustusmaks, vara- ja kingitusmaks ning aktsiisimaksud. Osariigid ja kohalikud omavalitsused maksustavad ettevõtteid ja üksikisikuid tulumaksu, müügi maksu, kinnisvaramaksu ja teiste maksudega. Maksude tase on osariigiti erinev ja on osariike, kus mõni üldlevinud maksudest puudub. Osariigid püüavad sageli oma maksusüsteemid muuta välisinvestoritele atraktiivseteks. (Välisministeerium, 2016) Maksusüsteemi keerukus nõuab ettevõtetelt lisaressursse, et olla täpne ja õige maksukohustuse arvutamisel ja tasumisel. Paljud ettevõtted ja ka eraisikud palkavad maksude arvutamiseks konsultante.

Sõltumata keerulisest maksusüsteemist on nii välis- kui kohalikud ettevõtjad huvitatud USA-s ettevõtlusega tegelema. Audiitorfirma PriceWaterhouseCoopers 2014. aastal läbi viidud uuringu andmetel on võrreldes 2011. aastaga suurenenud finantsjuhtide arv, kes arvavad, et

USA pakub paremaid ettevõtlustingimusi kui teised arenenud riigid. Finantsjuhid hindasid ettevõtlustingimusi 35 punkti võrra kõrgemalt ehk USA maksusüsteemi hästi hinnanud finantsjuhtide protsent tõusis 23 protsendilt 58 protsendini. (PriceWaterhouseCoopers, 2014) Kindlasti on tulemust parandanud ka jätkuv majanduse areng ja kasv, mis mõjutab ettevõtte edukust ning annab ettevõttele paremad võimalused turul tegutsemiseks.

Eelmisel aastal teenitud tuludelt tuleb ka USA-s maksta tulumaksu. FIE peab deklareerima oma tulud füüsilise isiku tuludeklaratsioonil ning on seega vastutav oma maksuarvestuse eest, mille eest palgatöötajana töötades vastutab tööandja. Tulumaksu arvestus on kalendriaasta. USA-s on progressiivne astmeline tulumaks, mis tähendab, et tulumaksumäär tõuseb tulude kasvades ehk, mida suuremad on isiku tulud, seda kõrgemalt tulusid maksustatakse (Griskevicius, 2015, lk 5). USA maksusüsteem koosneb füüsilise isiku maksustamisel seitsmest astmest ja füüsilised isikud on jaotatud neljaks: üksikisikud; abikaasad, kes esitavad tuludeklaratsiooni koos; abikaasa, kes esitab tuludeklaratsiooni eraldi ning perepea (Internal Revenue Service, 2015).

Tabel 1. USA 2015. aasta füüsiliste isikute tulumaksumäärad (Internal Revenue Service, 2015)

Tulumaksu-määr	Üksikisik	Abikaasad, kes esitavad tuludeklaratsiooni koos	Abikaasa, kes esitab tuludeklaratsiooni eraldi	Perepea
	Maksustatav tulu dollarites aastas	Maksustatav tulu dollarites aastas	Maksustatav tulu dollarites aastas	Maksustatav tulu dollarites aastas
10%	0 – 9225	0 – 18 450	0 – 9225	0 – 13 150
15%	9226 – 37 450	18 451 – 74 900	9226 – 37 450	13 151 – 50 200
25%	37 451 – 90 750	74 901 – 151 200	37 451 – 75 600	50 201 – 129 600
28%	90 751 – 189 300	151 201 – 230 450	75 601 – 115 225	129 601 – 209 850
33%	189 301 – 411 500	230 451 – 411 500	115 226 – 205 750	209 851 – 411 500
35%	411 501 – 413 200	411 501 – 464 850	205 751 – 232 425	411 501 – 439 000
39,6%	413 201<	464 851<	232 426<	439 001<

Tabelist 1 nähtub, et 2015. aastal oli USA-s füüsilise isiku madalaim tulumaksumäär 10% ning kõrgeim 39,6%. Tulu maksustatakse vastavalt tulu suurusele. Näiteks kui üksikisiku aasta kogutulu, millelt on võimalikud mahaarvamised tehtud, on 10 000 dollarit, siis 9225 dollarit maksustatakse tulumaksumääraga 10% ning ülejäänud 775 dollarit maksustatakse maksumääraga 15%.

FIE peab ka USA-s tasuma avansilisi tulumaksu makseid. Avansilise tulumaksu summa peab FIE ise hinnanguliselt arvutama oma aasta jooksul eeldatavate tulude kui hinnatakse, et tulumaksukohustus aastas on vähemalt 1000 dollarit või enam. Maksed tuleb teha USA maksuametile ning vajadusel ka osariigile. (Internal Revenue Service, 2016) Kui FIE ei maksa piisavalt kinnipeetavat või hinnangulist tulumaksu, siis võib maksuamet nõuda trahvi. Samuti võidakse trahvi nõuda kui tulumaksu ei tasuta õigeaegselt. Hinnangulise maksusuuruse arvutamiseks peab FIE arvutama kogu aasta eeldatava brutotulu, maksustatava tulu, maksud ja maha arvamised (Internal Revenue Service, 2016). Seega on oluline, et FIE peaks tulude ja kulude kohta täpset arvestust.

Kui FIE töötab ka palgatöölisena, siis on tal võimalus tulumaksu avansilisi makseid mitte maksta. FIE tööandja peab palgast maha arvutama rohkem tulumaksu, et tasutav tulumaksusumma kataks FIE ettevõtlusest saadava tulu tulumaksukohustuse. (Internal Revenue Service, 2016) Sellisel juhul saab FIE administratiivseid tegevusi vähendada ning osa oma kohustustest suunata tööandjale.

Kui Eestis on sotsiaalmaks, siis USA-s tuleb maksta ettevõtjamaksu, mis koosneb sotsiaalkindlustusmaksust ja ravikindlustusmaksust. Maksu tasutakse kvartaalselt ning maksu suurus tuleb arvutada FIE poolt hinnanguliselt ehk kui suurt brutopalka võiks FIE kvartalis teenida. 2015. aastal oli ettevõtjamaks 15,3%, millest 12,4% moodustas sotsiaalmaks ja 2,9% ravikindlustusmaks. Sotsiaalmaksu lagi on 118 500 dollarit netotulult. (Internal Revenue Service, 2016) Suurema netotulu puhul arvutatakse maksukohustus 118 500 dollari pealt.

Kui FIE-l on töotajaid, siis peab FIE tasuma töötajate eest tööhõive makse, kinni pidama ja raporteerima föderaal-ja osariigimakse, tasuma ja raporteerima sotsiaal-ja ravikindlustusmaksu, tasuma töötaja kompensatsioonimaksu ja töötuskindlustusmakset (U.S Small Business Administration, 2013). FIE vastutab töötajatega seotud maksude raporteerimise ja õigeaegse tasumise eest.

Kokkuvõtvalt on USA-s keeruline maksusüsteem, mis mõjutab oluliselt ettevõtlusega seonduvaid otsuseid ja tegevusi. Palju on erinevaid maksusüsteeme, millega ettevõtja peab arvestama. Need on riiklikud maksud, osariigi maksud ja kohalikud maksud. Eestis tasub FIE üldjuhul ainult riiklikke makse. FIE peab hästi olema kursis maksuseadustega, et arvestada õigesti oma maksukohustus ning tasuda maksud õigeaegselt. FIE ei pea ettevõtluses teenitud raha isiklikuks tarbeks kasutamisel eraldi märkima. Siiski tuleb kasuks

kui FIE arvestab oma tulusid ja kulusid, omab ülevaadet laekumata ja tasumata arvetest, sest tuludeklaratsiooni täitmisel tuleb märkida eelmisel aastal teenitud tulu. Eestis on võrreldes USA-ga FIE-l erikonto kasutamise võimalus, millega on loodud äriühinguga sarnased võimalused, kus FIE-l on võimalik suuremateks kulutusteks koguda raha ning erikontole kogutud tulult ei maksta tulu-ega sotsiaalmaksu.

2. FÜÜSILISEST ISIKUST ETTEVÕTJA JÄTKUSUUTLIKKUS

2.1 Füüsilisest isikust ettevõtja maksustamise erisus

FIE olemus on nii Eestis kui USA-s sarnane ning samuti on sarnased FIE-le iseäralikud omadused. Näiteks FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga, tulud tuleb deklareerida füüsilise isiku tuludeklaratsioonil ja FIE-d peavad tasuma sotsiaal- ja tulumaksu avansilisi makseid. Eesti ja USA maksusüsteemid on aga erinevad ning sellest lähtuvalt maksustatakse ka FIE-sid erinevalt. USA-s on progressiivne astmeline tulumaks, mis tähendab, et tulusid maksustatakse astmeliselt ning mida suurem on FIE tulu, seda kõrgemalt tulu maksustatakse. Eestis kehtib nii juriidilistele kui füüsilistele isikutele sama tulumaksumäär.

USA keerulise maksusüsteemi tõttu kasutavad paljud ameeriklased maksude arvutamiseks tasuliste konsultantide abi. 2008. aastal oli 57,8% deklaratsioonide esitamisel kasutatud konsultandi abi. Paljud madala sissetulekuga pered kasutavad seda teenust, et saada võimalikult palju maksusoodustusi. (Tax Policy System, 2008) Et konsultandi teenust odavamalt saada, kasutatakse deklaratsioonide täitmisel ka praktikante, kuid tihti peale on nendes deklaratsioonides palju vigu (Book, L., 2008, lk 7). Ameeriklased ise ei ole teadlikud kõikidest deklaratsioonide täitmise detailidest ja ei oska ära kasutada kõiki riigi poolt loodavaid võimalusi, seetõttu kasutataksegi deklareerimisel maksukonsultantide abi.

Eestis peab FIE tasuma sotsiaalmaksu ja tulumaksu avansilisi makseid. Sotsiaalmaksu avansilise maksu summa arvutatakse kolmekordselt miinimumpalgalt, mis 2015. aastal oli 390 eurot. Sotsiaalmaksumäär oli 33%. Sotsiaalmaksu avansilist makset makstakse iga kvartali eest - 15. märtsiks, 15. juuniks, 15. septembriks ja 15. detsembriks. (Sotsiaalmaksuseadus, 2016)

Näide 1. Avansilise sotsiaalmaksukohustuse arvutus Eestis

2015. aastal oli miinimumpalk 390 eurot. Sotsiaalmaksu avansiline makse saamiseks korrutatakse kolmekordne miinimumpalk sotsiaalmaksumääraga ehk $3 \cdot 390 \cdot 0,33$. Seega peab FIE igas kvartalis tasuma 386,10 eurot.

FIE sotsiaalmaksu arvutamise periood on kalendriaasta. Lõpliku sotsiaalmaksukohustuse arvutab Maksu- ja Tolliamet deklaratsioonil näidatud andmete alusel. Aasta

sotsiaalmaksukohustus arvutatakse tuludelt, millelt on maha arvestatud ettevõtlusega seotud kulud. Sotsiaalmaksukohustuse saamiseks jagatakse tulud 1,33-ga. (Maksu- ja Tolliamet, 2016)

Näide 2. Aasta sotsiaalmaksukohustuse arvutus Eestis

FIE poolt 2015. aastal teenitud tulu oli 10 000 eurot. Aasta maksubaasi saamiseks tuleb jagada tulu 1,33-ga ehk $10\ 000/1,33$. Seega on FIE maksubaas 7518,80 eurot. Sotsiaalmaksukohustuse saamiseks korrutatakse maksubaas sotsiaalmaksumääraga, mis on 33% ehk $7518,80*0,33$. FIE aasta sotsiaalmaksukohustus on seega 2481,230 eurot.

FIE avansiliste maksete summa aastas oli $4*386,10$ ehk 1544,40 eurot. Selle näite järgi peab FIE sotsiaalmaksu juurde tasuma, sest aasta kohta arvutatud sotsiaalmaksukohustus on suurem kui avansiliste maksete summa. FIE peab juurde tasuma $2481,2-1544,40=936,80$ eurot.

Tulumaksu avansilise makse suurus arvutatakse eelmise tegevusaasta maksustatava ettevõtlustulu alusel. Avansilise makse suuruseks on 1/4 isiku poolt eelmisel maksustamisperiodil ettevõtlustulult arvestatud tulumaksu summast. Tulumaksu avansilisi makseid tasutakse 15. juuniks, 15. septembriks ja 15. detsembriks. (Tulumaksuseadus, 2016)

Näide 3. Avansilise tulumaksu arvutus Eestis

FIE teenis 2015. aastal tulu 10 000 eurot ja tulumaksumäär oli 20%. 2015. aasta avansilise tulumaksu makse arvutamiseks tuleb korrutada tulu tulumaksumääraga ning jagada neljaga ehk $10\ 000*0,2/4$. Seega saadakse avansilise makse suuruseks 500 eurot.

Sarnaselt sotsiaalmaksuga on tulumaksu arvutamise periood kalendriaasta ning aasta tulumaksukohustus arvutatakse füüsilise isiku tuludeklaratsiooni järgi. Kui avansiliste maksetena on tasutud vähem tulumaksu kui aasta maksukohustus, siis tuleb Maksu- ja Tolliametile tulumaksu juurde tasuda ning vastupidisel juhul tagastab Maksu- ja Tolliamet enam tasutud tulumaksu. FIE peab deklaratsiooni järgi juurdemaksmisele kuuluva summa tasuma hiljemalt maksustamisperiodile järgneva aasta 1. oktoobriks. Samaks tähtjaks tagastab Maksu- ja Tolliamet ka enamakstud tulumaksu. (Maksu- ja Tolliamet, 2016)

Põllu-ja metsamajandusega tegelevale FIE-l on võimalik täiendavalt tuludest maha arvata 2877 eurot (Tulumaksuseadus, 2016).

Näide 4. Täiendav põllumajanduslik mahaarvamine Eestis

FIE teenis 2015. aastal omatoodetud töötlemata põllumajandussaaduste realiseerimisest tulu 10 000 eurot, millest on juba maha arvatud dokumentaalselt tõendatud kulutused. FIE saab maksustatavat tulu vähendada 2877 euro võrra. Seega on FIE maksustatav tulu 2015. aastal $10\,000 - 2877 = 7123$ eurot.

USA-s peab FIE tasuma ettevõtjamaksu, mis koosneb sotsiaalmaksust ja ravikindlustusmaksust. Ettevõtjamaks arvutatakse netotulult ning tuleb deklareerida vormil 1040. 2015. aastal oli ettevõtjamaks 15,3%, millest 12,4% oli sotsiaalmaks ja 2,9% ravikindlustusmaks. Sotsiaalmaksu lagi on 118 500 dollarit netotulult ehk suurema netotulu puhul arvutatakse maksukohustus ikka 118 500 dollari pealt. Ravikindlustusmaksul lage ei ole. (Internal Revenue Service, 2016) Kui Eestis on avansiline sotsiaalmaks kindel välja arvatud summa, siis USA-s peab avansilisi makseid tegema hinnanguliselt ehk FIE peab hindama oma aastas teenitavat tulu ning sellest lähtuvalt tegema avansilisi makseid.

Ettevõtjamaksuga maksustava summa arvutamiseks on kolm moodust – klassikaline meetod, meetod põllumajandusega tegelevatele FIE-dele ja meetod mitte põllumajandusega tegelevatele FIE-dele. FIE peab kasutama klassikalist meetodit juhul kui tal ei ole võimalust kasutada teisi meetodeid. Põllumajandusega tegelevatele FIE-dele ja põllumajandusega mitte tegelevatele FIE-dele mõeldud meetodite kasutamine on vabatahtlik. (Internal Revenue Service, 2016)

Klassikalise meetodi puhul tuleb netotulu saamiseks korrutada brutotulu 92,35% (Internal Revenue Service, 2016).

Näide 5. Klassikaline tulumaksu arvutamise meetod USA-s

FIE 2015. aasta tulem oli 10 000 dollarit. Tegeliku netotulu saamiseks tuleb korrutada tulu 92,35%. Saame 9235 dollarit.

Mitte põllumajanduses tegutsevatele FIE-dele mõeldud meetodit võib kasutada ainult juhul kui sissetulek ei tule põllumajandusest. Lisaks võib seda meetodit kasutada ainult siis kui kolmest eelmisest aastast kahel oli netosissetulek ettevõtlusest vähemalt 400 dollarit või enam. FIE võib seda meetodit kasutada maksimaalselt 5 aastat oma elu jooksul ning tema aasta tulem peab olema vähem kui 5284 dollarit ja vähem kui 72,189% brutosissetulekust.

Meetodit kasutatakse väikeste sissetulekute korral sotsiaal-ja ravikindlustuse tagamiseks. (Internal Revenue Service, 2016)

Näide 6. Mitte põllumajandus meetodil tulumaksu arvutus USA-s

FIE sissetulek 2015. aastal oli 3000 dollarit, millest tulu oli 1000 dollarit. Klassikalise meetodi puhul tuleb maksustatava netotulu saamiseks korrutada tulu 92,35%-ga ning tulemuseks on 923,50 dollarit.

Kuna FIE aasta tulem on väiksem kui 5284 dollarit ja väiksem kui 72,189% brutosissetulekust, siis saab kasutada mitte põllumajandus meetodi arvutust netotulu arvutamiseks. Selleks tuleb korrutada brutosissetulek 2/3-ga ehk $3000 \cdot \frac{2}{3}$ ning FIE kasumiks saadakse 2000 dollarit.

Näitest johtub, et FIE näitab maksustatavat tulu suuremana kui klassikalise meetodi puhul ning maksab rohkem sotsiaal-ja ravikindlustusmaksu.

Põllumajanduses tegutsevatele FIE-dele mõeldud meetodit tohib kasutada ainult sissetulekute puhul, mis tulevad põllumajandusest. FIE võib kasutada seda meetodit juhul kui brutosissetulek on 7320 dollarit või vähem ning netotulu on vähem kui 5284 dollarit. Lisaks peab brutosissetulek ja netotulu olema võrdne vormide 1040 ja 1065 summaga. FIE-d kasutavad seda meetodit, et vähendada või üldse mitte maksta ettevõtjamaksu. (Internal Revenue Service, 2016)

Näide 7. Põllumajandus meetodil tulumaksu arvutus USA-s

Kui FIE brutosissetulek on 7320 dollarit või vähem, siis netosissetulek on 2/3 brutosissetulekust ehk selle näite puhul 4880 dollarit. Kui FIE brutosissetulek on rohkem kui 7320 dollarit, siis FIE netosissetulek võrdsustatakse 4880 dollariga.

Kui FIE-l on sissetulekuid nii põllumajandusest kui ka teistelt tegevusaladelt, siis on võimalus kasutada mõlemat meetodit. Netotulu arvutus teha vastavalt kasutatava meetodi reeglitele. (Internal Revenue Service, 2016)

Sarnaselt Eestiga arvutatakse USA-s ettevõtjamaksu kohustuse suurus deklaratsiooni järgi ning arvutamise periood on kalendriaasta. Kui avansiliste maksete summa on aasta jooksul olnud väiksem kui kalendriaasta tegelik maksukohustus, siis tasutakse puudujääv summa

USA maksuametile. Vastupidisel juhul kannab maksuamet enamtasutud ettevõtjamaksu FIE-le tagasi. (Internal Revenue Service, 2016)

Näide 8. Ettevõtjamaksu arvutus USA-s

2015. aastal oli klassikalise meetodi arvutuse järgi FIE netotulu 9235 dollarit. Ettevõtjamaks 2015. aastal oli 15,3% ehk FIE ettevõtjamaksukohustus on $(9235 * 0,153)$ 1412,96 dollarit, millest 1145,14 dollarit moodustab sotsiaalmaks ja 267,82 dollarit ravikindlustusmaks.

Lisaks ettevõtjamaksule ehk sotsiaal- ja ravikindlustusmaksule tuleb maksta tuludelt tulumaksu. USA-s tasutakse avansilise tulumaksu makseid neli korda aastas – 18. aprillil, 15. juunil, 15. septembril ja järgmise aasta 17. jaanuaril. Avansilise tulumaksu makse summa on maksumaksja hinnanguline arvutatud makse suurus eeldatavatelt tuludelt. (Internal Revenue Service, 2016) Tulumaksu arvestatakse astmeliselt ehk tulumaksumäär on sõltuv FIE maksustatava tulu summast.

USA-s ei ole FIE-l erikonto võimalust nagu Eestis ehk võimalust hoida tulusid kindlal arveldusarvel ning selle pealt tulumaksu ja sotsiaalmaksu ei arvestata. USA-s maksustatakse kõik tulud, millelt on tehtud lubatud mahaarvamised.

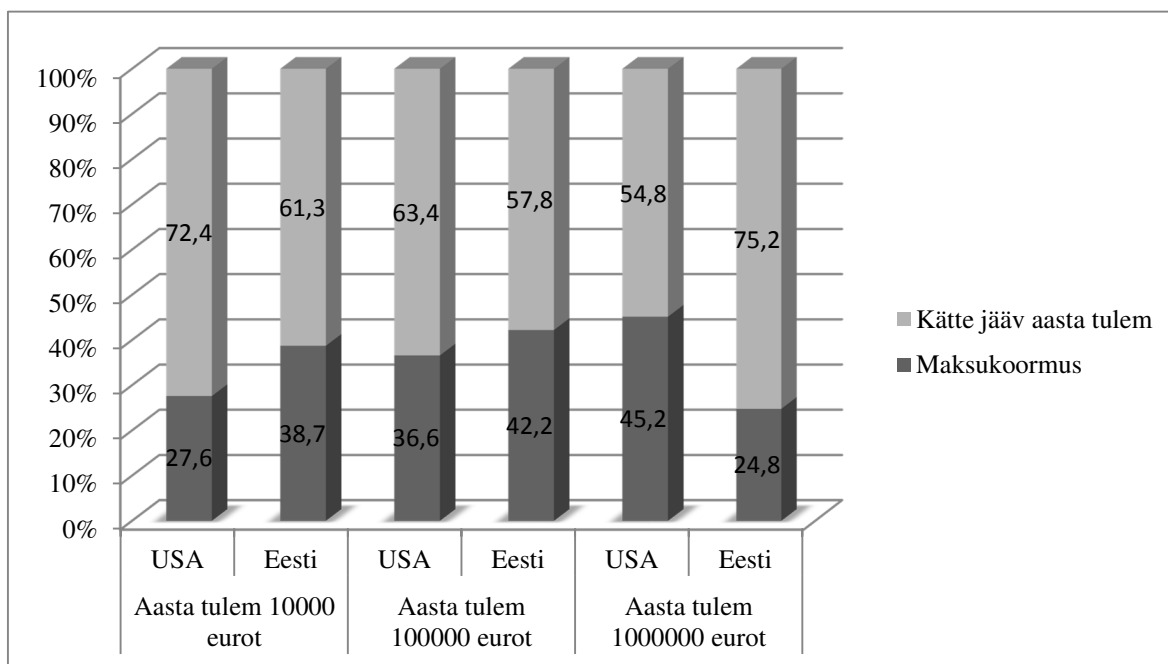
Tabelis 2 on välja toodud FIE-le kehtivate maksumäärade erisused Eestis ja USA-s ning FIE ettevõtlust mõjutavad tegurid. FIE deklareerib nii Eestis kui ka USA-s oma tulud füüsilise isiku tuludeklaratsioonil. Tuludeklaratsioon on vaja esitada ka juhul kui eelmisel aastal tulu ei teenitud. FIE peab Eestis ja USA-s tegema sotsiaal- ja tulumaksu avansilisi makseid. Eestis on avansilised maksed fikseeritud summad, USA-s tuleb maksed teha hinnanguliselt. USA-s ei ole FIE käibemaksukohustuslane ning käibemaksu tehtavatelt tehingutelt arvestama ei pea. Eestis on FIE-l võimalus kasutada erikontot, mis annab FIE-le võimaluse tulu maksustamist edasi lükata järgmistele perioodidele. Nii Eestis kui USA-s on võimalus tuludest maha arvata ettevõtlusega seotud kulud ning seeläbi vähendada maksubaasi.

Tabel 2. FIE maksumäärade ja muude ettevõtlustingimuste võrdlus 2015. aastal (autori koostatud analüüsitud õigusaktide alusel)

Tegur	Eesti	Ameerika Ühendriigid
Tulude deklareerimine	Füüsilise isiku tuludeklaratsioonil	Füüsilise isiku tuludeklaratsioonil
Tulumaksu avansilised maksed	Jah, eelmise kalendriaasta tuludelt	Jah, hinnanguliselt eeldatavatelt tuludelt
Tulumaksumäär	20%	Astmeline tulumaks, madalaim aste 10%, kõrgeim 39,6%
Sotsiaalmaksu avansilised maksed	Kvartaalne, arvutatakse miinimumpalgast	Kvartaalne, arvutatakse hinnanguliselt aasta jooksul eeldatavatelt tuludelt
Sotsiaalmaksumäär	33%	12,4%
Töötuskindlustusmaks	Kui FIE-l on töötajaid, siis tuleb maksta töötajate eest	Kui FIE-l on töötajaid, siis tuleb maksta töötajate eest
Kogumispensionimaks	Jah	Sisaldub ravikindlustusmaks
Käibemaksukohustuslane	Käibemaksukohustuslane alates 16 000 euro suurusest käibest	Ei
Käibemaks	20%, ettevõtluseks ostetud kaupadelt sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus	Ei ole maksuerandeid
Ravikindlustusmaks	Sisaldub sotsiaalmaksu makses	2,9%
Ettevõtlusega seotud kulude mahaarvamine	Jah	Jah
Erikonto	Jah	Ei, maksustatakse kõik tulud
Maksusoodustused	Põllu-ja metsamajanduses	Palju erinevaid deklareerimisega seotud soodustusi

Joonisel 1 on välja toodud 2015. aasta FIE maksukoormus ja kätte jääv aasta tulem eurodes, et tulemused oleksid võrreldavad. USA dollari kurss on võetud 05.05.2016 kuupäevaga, mil 1 dollari väärtus oli 0,8742 eurot (European Central Bank, 2016). Joonisel 1 on Eesti maksukoormus välja arvatud sotsiaalmaksust, kohustuslikust kogumispensionimaksust ja tulumaksust ning USA maksukoormus sotsiaalmaksust, ravikindlustusmaksust ja tulumaksust. Arvutuses ei ole arvestatud maksusoodustusi, välja arvatud mõlema riigi puhul sotsiaalmaksulagi. USA-s on sotsiaalmaksulagi 118 500 dollarit ning Eestis viiekordne miinimumpalk, mis 2015. aastal oli 390 eurot ehk sotsiaalmaksu lagi Eestis oli 70 200 eurot. USA tulumaksukohustuse arvutamisel on lähtutud üksikisiku tulumaksumääradest ning sotsiaalmaksu ja ravikindlustusmaksu arvutamisel on lähtutud klassikalisest meetodist. Kuna USA maksud koosnevad keskmiselt 2/3 föderaal maksudest ning 1/3 osariiklikest

maksudest, siis föderaal maksukoormusele on juurde arvatud osariigi maks kaaluga 1/2 föderaal maksust.

Joonis 1. FIE maksukoormus ja aasta tulem 2015. aastal protsentides (Tabel 2, autori arvutused)

Jooniselt 1 nähtub, et USA maksukoormus on väiksem madalama aasta tulemi puhul ning progressiivse astmelise tulumaksu tõttu suureneb maksukoormus suurema tulemi puhul. Eestis mõjutab FIE maksukoormust enim sotsiaalmaks, mis 2015. aastal oli 33%. Kui 1 000 000 euro tulemi puhul sai kasutada sotsiaalmaksu lage, siis FIE maksukoormus oli 24,8%, mis võrreldes USA-ga oli 20,4% madalam. Eestis oli suurim maksukoormus 100 000 euro suuruse aasta tulemi puhul, mil FIE maksukoormus 42,2% ning USA-l 1 000 000 euro suuruse aasta tulemi puhul, mil FIE maksukoormus oli 45,2%. Tuleb arvestada, et USA-s on palju maksusoodustusi, mida füüsilised isikud saavad ära kasutada ning seetõttu on tegelikkuses maksukoormus madalam.

Kokkuvõtvalt koosneb Eestis FIE maksukohustus põhiliselt sotsiaalmaksust, kohustuslikust kogumispensioni maksest ja tulumaksust ning USA-s ettevõtjamaksust ja tulumaksust. Ettevõtjamaks koosneb sotsiaal- ja ravikindlustusmaksust, mis on Eestis võrdsustatav sotsiaal- ja kohustusliku kogumispensionimaksega. USA-s on progresseeruv astmeline tulumaks, mis tähendab madalat maksukoormust väikeste aasta tulemite puhul ning kõrgemat maksukoormust suuremate aasta tulemite puhul. Vastupidiselt USA-le saavad

Eestis maksueelise pigem hästi teenivad FIE-d, sest sotsiaalmaksulagi vähendab FIE maksukoormust märgatavalt. Eestis kehtib tulude maksustamiseks üks maksumäär ning see kehtib nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele.

2.2 Füüsilisest isikust ettevõtja arvukus

FIE-de arv Eestis on viimase kümne aastaga ligi poole võrra vähenenud. Kindlasti on FIE-de arvu oluliselt mõjutanud eelmise kümnendi lõpus olnud majanduskriis, kuid veelgi suurem mõju on olnud riigi poolt loodavatel võimalustel. Osühing on kindlam ning lihtsam viis alustada ettevõtlust ja võib eeldada, et paljud FIE-d on otsustanud vahetada ettevõtlusvormi. FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga, mistõttu on ta vastutustundlikum oma tegevustes ning teadmised maksuarvestusest, oma õigustest ja kohustustest on olulisemad, et saavutada ettevõtluses paremaid tulemusi. Osühing nõuab üldjuhul küll rahalist sissemakset, kuid vastutus lasub rohkem ettevõttel mitte füüsilisel isikul. Seetõttu tundub ettevõtja jaoks osühing olevat ka kindlam viis ettevõtluseks.

Eestis on FIE-de arv alates 2010. aastast languses (vt tabel 3). Alates 01.01.2010 peavad kõik FIE-d registreerima end äriregistris. Eelnevalt tuli FIE kanda äriregistrisse juhul kui ta registreeriti käibemaksukohustuslasena ning Maksu- ja Tolliametisse juhul kui FIE ei olnud käibemaksukohustuslane. (Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, 2015) Seega FIE-de koguarvu leidmiseks oli vaja liita FIE-d nii äriregistris kui ka Maksu- ja Tollameti. Statistika pidamise lihtsustamiseks on kõik andmed nüüd saadaval äriregistris.

Tabelist 3 nähtub äriregistris ja Maksu- ja Tolliametis registreeritud FIE-de arvu muutused aastatel 2001-2015. Kui aastal 2009 oli Eestis 56 108 registreeritud FIE-t, siis pärast kohustuslikku äriregistrisse ümberregistreerimist oli registreeritud FIE-de arv 2010. aastal 34 797 registreeritud FIE-t ehk aastaga lõpetas tegevuse 21 311 FIE-t. Maksu- ja Tolliameti poolt 22.01.2010 väljastatud pressiteate järgi kustutati maksukohustuslaste registrist 31.12.2009 seisuga 8932 äriregistrisse registreerimata FIE-t (Eesti Maksumaksjate Liit, 2010). Pärast FIE-de ümberregistreerimist äriregistrisse on FIE-de arv olnud stabiilselt languses ning pole alust arvata, et lähitulevikus võiks FIE-de arv tõusta. Selle põhjuseks on üldine arusaam ja teadete puudumine, et riik võiks hakata soosima FIE positsiooni ettevõtluses, näiteks lisanduvate maksusoodustuste või madalama maksukohustuse abil. Tabelist 3 on näha, et FIE-de arv on viimase kümne aastaga vähenenud ligi poole võrra. Kui 2005. aastal oli Eestis 57 519 FIE-t, siis 2015. aastal oli Eestis 32 215 FIE-t.

Tabel 3. Füüsilisest isikust ettevõtjate arv äriregistris ja Maksu-ja Tollametis (äriregister ja Statistikaamet, 2016; autori koostatud)

Aasta	Füüsilisest isikust ettevõtjad äriregistris	Füüsilisest isikust ettevõtjad Maksu-ja Tollametis	Kokku
2001	19 443	33 779	53 222
2002	20 563	35 745	56 308
2003	21 464	34 070	55 534
2004	21 830	31 928	53 758
2005	21 671	35 848	57 519
2006	20 642	36 843	57 485
2007	19 601	35 248	54 849
2008	17 788	25 896	43 684
2009	27 278	28 830	56 108
2010	34 797	0	34 797
2011	34 022	0	34 022
2012	33 362	0	33 362
2013	31 315	0	31 315
2014	32 431	0	32 431
2015	32 215	0	32 215

Tabelist 4 nähtub, et Statistikaameti andmetel on 2014. aasta 31.12 seisuga 27 013 registreeritud FIE-t, mida on 489 FIE-t vähem kui 2013. aastal. Samas äriregistri andmetel on 2015. aasta 01.01 seisuga 32 431 registreeritud FIE-t, mida on 116 FIE-t rohkem kui 2014. aastal. Kuna Statistikaameti ja äriregistri andmed ei ühti, siis ei ole võimalik kindlalt väita, et FIE-de arv langeb igal aastal, kuigi tabelist 3 nähtus, et alates 2010. aastast on FIE-de arv siiski languses. Statistikaameti ja äriregistri andmetes on suur erinevus veel FIE-de koguarvus. Kui Statistikaameti andmetel oli 31.12.2014 FIE-de arv 27 013 FIE-t, siis äriregistri 01.01.2015 andmetel oli 32 431 FIE-t. Statistikaameti ja äriregistri registreeritud FIE-de arvu vahe 5418 FIE-t, kuigi Statistikaameti andmed pärinevad äriregistrist.

Äriregistri järgi on enim FIE-sid registreeritud Harju maakonda (10 054), mis 2015. aastal moodustas 31% kõikidest registreeritud FIE-dest. Tartus on 2015. aastal registreeritud 3280 (10,1%), Pärnus 2685 (8,0%), Ida-Virus 2773 (9,0%) ning Viljandis 1774 (5,0%). Enim on FIE-de arv aastatel 2013-2014 muutunud Harju maakonnas (220), Ida-Viru maakonnas (74) ning Viljandi maakonnas (-37). Kokku on kahe aastaga äriregistri andmetel FIE-de arv tõusnud 116 FIE võrra ning Statistikaameti andmetel langenud 489 FIE võrra.

Tabel 4. Äriregistris registreeritud FIE-de arv aastatel 2013-2014 (Statistikaamet, 2016; äriregister, 2016; autori koostatud). Statistikaameti andmed on aasta lõpu seisuga ja äriregistri andmed aasta alguse seisuga.

Piirkond	Statistikaamet			Äriregister			Erinevus
	2013	2014	Arvuline muutus	2014	2015	Arvuline muutus	
Harju maakond	8448	8474	26	9834	10054	220	-194
Hiiu maakond	422	424	2	551	552	1	1
Ida-Viru maakond	2287	2315	28	2699	2773	74	-46
Jõgeva maakond	1080	1030	-50	1273	1258	-15	-35
Järva maakond	829	805	-24	1049	1024	-25	1
Lääne maakond	804	774	-30	946	923	-23	-7
Lääne-Viru maakond	1502	1443	-59	1912	1880	-32	-27
Põlva maakond	969	938	-31	1131	1129	-2	-29
Pärnu maakond	2409	2339	-70	2684	2685	1	-71
Rapla maakond	1025	962	-63	1185	1159	-26	-37
Saare maakond	1323	1279	-44	1558	1528	-30	-14
Tartu maakond	2797	2747	-50	3265	3280	15	-65
Valga maakond	795	765	-30	930	914	-16	-14
Viljandi maakond	1550	1474	-76	1811	1774	-37	-39
Võru maakond	1262	1244	-18	1480	1492	12	-30
Kokku	27502	27013	-489	32315	32431	116	-605

Pisiettevõtluks spetsialiseerunud ettevõtluks konsultant Olavi Kärsna on 2009. aastal ilmunud raamatus „Pisiettevõtja käsiraamat“ kirjutanud, et kuni poolmiljonilise aastakäibeni kroonides (~32 000 eurot) on mõistlik tegutseda FIE-na, kui ainus sissetulek tuleb omaenda tegutsemisest. Kui aga on töökoht, kus palk on piisav, oleks ehk kavalam iseseisvat tulu teenida läbi osühingu, sest siis saab raha välja võtta dividendidena ja sotsiaalmaksuga probleemi ei ole. (Kärsna, 2009, lk 232) Lõputöö koostaja nõustub sellega, et osühingu üheks suurimaks eeliseks on sotsiaalmaksuvabalt dividendide väljavõtmise võimalus, samas kui FIE tulu maksustatakse nii sotsiaal- kui tulumaksuga, v.a. erikontol olev raha. Hetke ettevõtlukskeskkond ei eelda, et FIE võiks teenida oma tegevusega kasumit sarnaselt äriühingutega. Samuti nõustub töö koostaja sellega, et FIE-na tasub tegutseda ainult siis, kui müüakse omaenda teenuseid.

Kuna FIE pakub teenust ning peab oma tööd puudutavates tegevustes olema põhjalik, siis on FIE-d tihti hinnatud kui oma ala spetsialistid. Järjest enam suurettevõtteid ning avalik sektor kasutab FIE-de teenuseid. Veerand ettevõtetest, kes kasutavad FIE-de teenust, peavad nendega lepingute sõlmimisel tähtsaimaks põhjuseks teadmisi ja kogemusi. Teine oluline

põhjus on töö pakkujate sõnul paindlikkus personalikorralduses. (Siecker, 2013, lk 4) Kuna FIE pakub teenust tegevusalal, mis pakub talle huvi, siis FIE-d on tihti peale oma ala spetsialistid ning seetõttu ka kõrgelt hinnatud.

Samas võivad FIE-l olla piiratud kogemused ärivaldkonnas, millest tulenevalt on neil sageli kitsarinnalised vaated. Äritegevuse edukus sõltub ühe isiku teadmistest, kogemustest, asjatundlikkusest, läbirääkimis- ja juhiomadustest. See võib saada takistuseks äri arendamisel. (Alver jt, 2004, lk 295)

2010 aastal oli USA-s 951 991 registreeritud FIE-t, mis moodustas äriühingutest ja FIE-dest 14,0% (U.S. Census Bureau, 2013). 2013. aastal oli USA-s 871 152 registreeritud FIE-t, mis moodustas kõikidest äriühingutest ja FIE-dest 12,6% (U.S. Census Bureau, 2016). Seega on FIE-de arv kolme aastaga USA-s vähenenud 80 839 FIE-t ehk FIE-de arv on langenud 8%. Eestis moodustasid 2010. aastal FIE-d kõikidest äriühingutest ja FIE-dest 23,1% (Äriregister; 2016). 2013. aastal oli FIE-de osakaal langenud juba 18,1% (Äriregister; 2016). Nii Eestis kui USA-s langeb FIE-de arv kiiresti ning autorile teadaolevalt ei ole põhjust arvata, et langus ei peaks jätkuma.

Tabelist 5 nähtub, et 2013. aastal on Eestis FIE-de osakaal suurim põllumajandus, metsamajandus ja kalapüügi sektoris (34,6%), USA-s on selles sektoris hõivatud ainult 0,5% FIE-dest. USA-s on FIE-de arv langenud põllumajanduses, sest väikesed farmid on lõpetanud tegutsemise ning suur osa põllumajandusest on suurte farmide käes. USA Riikliku Põllumajandusstatistika andmeil oli USA-s 1967. aastal 3,2 miljonit farmi ning 2009. aastal 2,2 miljonit farmi. Enamus tegevuse lõpetanud farme olid väikeettevõtjad. Suured farmid eelistavad teisi ettevõtluvorme, mis on neile kasulikumad. (Hipple, 2009, 17-18).

Enim FIE-sid on tegevuses USA-s tervishoiu ja sotsiaalhoolekande sektoris (14,8%), kui Eestis selles sektoris vaid 2% FIE-dest. Nii Eestis kui USA-s on FIE-de seas populaarne hulgi- ja jaekaubandus ning mootorsõidukite ja mootorrataste remont, kus vastavalt pakub teenust 11,1% ja 14,1% FIE-dest. Samuti teenindav sektor, kus Eestis registreeritud 11,1 % ja USA-s 9,9% FIE-dest. (vt tabel 5)

Tabel 5. FIE-de arv Eestis ja USA-s 2013. aastal tegevusalade lõikes ja tegevusala osakaal kogu FIE-de arvust (U.S. Census Bureau, 2016; äriregister, 2016; autori koostatud)

Tegevusala	Eesti		Ameerika Ühendriigid	
	FIE-de arv	Osakaal kogu FIE-de ettevõttest %	FIE-de arv	Osakaal kogu FIE-de ettevõttest %
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapiük	11170	34,6	4536	0,5
Mäetööstus	9	0,0	1952	0,2
Töötlev tööstus	1215	3,8	23874	2,7
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	14	0,0	-	-
Veevarustus; kanalisatsioon, jääme- ja saastekäitlus	26	0,1	60815	7,0
Ehitus	931	2,9	107020	12,3
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	3575	11,1	122979	14,1
Veondus ja laondus	3245	10,0	22092	2,5
Majutus ja toitlustus	494	1,5	92459	10,6
Info ja side	551	1,7	4212	0,5
Finants- ja kindlustustegevus	101	0,3	49048	5,6
Kinnisvaraalne tegevus	767	2,4	27825	3,2
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	2592	8,0	110213	12,7
Haldus- ja abitegevused	591	1,8	-	-
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	10	0,0	-	-
Haridus	868	2,7	8876	1,0
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	638	2,0	128750	14,8
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1914	5,9	10275	1,2
Muud teenindavad tegevused	3581	11,1	86176	9,9
Kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus; kodumajapidamiste oma tarbeks mõeldud eristamata kaupade tootmine ja teenuste osutamine	5	0,0	-	-
Tegevusala määramata	18	0,1	10050	1,2
Kokku	32315	100	871152	100

Äriseadustikus on eri tüüpi ühingute tegevuse reguleerimiseks erinevad sätted. Maksuseadustes ei tehta aga juriidilisest isikust äriühingutel vahet, erinevad on ainult juriidiliste ja füüsiliste isikute maksustamise reeglid. Seega pole tegelikult maksustamist silmas pidades vahet, milline äriühingu liik valitakse. (Kärsna, 2006, lk 136) Sõltumata sellest on FIE positsioon võrreldes osäühinguga halvem ning FIE-de arv languses ja osäühingute arv tõuseb iga aastaga (Äriregister, 2016).

Sõltumata sellest, et FIE-de arv langeb, on USA-s nendelt laekunud maksude summa suurenenud 1980. aastal 8,9 miljonilt dollarilt 23,4 miljoni dollarini 2011. aastal (Tax Foundation, 2015). USA-s tuleb FIE-de madal maksukoormus kasuks FIE-de arvukuse tõusule või languse peatamisele.

Peamiseks põhjuseks, nii USA-s kui Eestis, miks alustavad ettevõtjad ei vali FIE ettevõtlusvormi on see, et FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga. Juriidilise isiku võib seadusega ettenähtud tingimustel lõpetada ning vastutus on piiratud. Seaduse mõistes füüsilist isikut lõpetada ei saa ning sõltumata FIE tegevuse lõpetamisest tuleb tasuda kõik tekkinud maksud ja kohustused. Äriühingu puhul ei pea omanik tingimata isiklikust rahast võlgu tasuma, sest tema vastutus on piiratud. Juhul kui kohus leiab, et raske hooletuse tõttu lasub süü äriühingu omanikul, siis tuleb kahju võlausaldajatele hüvitada.

Eestis on FIE-de arv on stabiilses languses, samas osäühingute arv tõuseb (Äriregister, 2016). FIE-d on jäänud osäühinguga võrreldes kehvemasse positsiooni ning riik ei ole töökoostajale teadaolevalt loonud FIE-dele paremaid ettevõtlustingimusi. Näiteks erinevate maksusoodustuste abil. Töökoostaja on veendunud, et osäühingu kasuks otsustamise üks põhjuseid on, et dividendide välja võtmisel tuleb tasuda ainult tulumaksu. Samas kui FIE tulu maksustatakse sarnaselt töötasuga ehk aasta tulem maksustatakse lisaks tulumaksule ka sotsiaalmaksuga. Seega ei ole FIE-l võimalik kasumit sotsiaalmaksustamata erikontolt välja võtta nagu äriühingul on võimalus dividendide välja võtta.

Analüüsist lähtuvalt soovitatakse Rahandusministeeriumil FIE-dele anda valikuvõimalus tulude deklareerimisel järgmiselt: anda FIE-dele Eestis kaks võimalust aasta tulemi maksustamiseks, et FIE-del oleks sarnaselt osäühinguga võimalus võtta kasum välja ilma sotsiaalmaksuga maksustamata. FIE-l oleks võimalus valida tuludeklaratsiooni esitamisel, kas kasutada erikontot ning tulud maksustataks hetkel kehtivate õigusaktide järgi või kogu tulemit maksustatakse vaid tulumaksuga.

Edaspidi tuleks analüüsida tehtud ettepaneku rakendamise mõju Eesti maksusüsteemile ja majandusele.

Kokkuvõtvalt FIE arvukus nii Eestis kui USA-s väheneb, sest teistele ettevõtlusvormidele on loodud paremad tingimused äritegevuseks. FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga ning on seetõttu avatud riskidele, mida teisi ettevõtlusvorme valides on võimalik vältida. FIE tulu maksustatakse sarnaselt palgatuluga ehk sotsiaal- ja tulumaksuga, samas

kui osäühingust dividendide väljavõtmisel tuleb maksta ainult tulumaksu. Osäühing saab hetkel olulise maksueelise. Kui riik ei loo FIE äritegevuseks paremaid tingimusi, siis langeb FIE-de arv veelgi ning FIE ettevõtlusvorm ei ole jätkusuutlik.

KOKKUVÕTE

Ettevõtluses tuleb olla avatud uutele ideedele ning pidevalt leida võimalusi oma ideid efektiivsemalt ja kasumlikumalt teostada. Majanduse arenguga on ettevõtlusvormide populaarsus ja tähtsus äritegevuses muutunud. Osadele ettevõtlusvormidele on muutunud arenev ettevõtluskeskkond soodsamaks ning teistele ebasoodsamaks.

Lõputöö aktuaalsus seisnes selles, et FIE on levinud ettevõtlusvorm maailmas, kuid siiski eelistavad Eesti ettevõtjad osäihingu vormi FIE-le. Uudsus põhines selles, et varem ei ole võrreldud Eesti ja USA maksukohustusi FIE ettevõtlusvormist lähtuvalt ning hinnatud FIE jätkusuutlikkust nendes riikides.

Lõputöö probleem FIE-de arvu langus. Osäihinguks registreerimine on muutunud lihtsaks ning puudub sissemaksenõue. See on muutnud FIE ettevõtlusvormi vähem populaarseks ettevõtjate seas.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada füüsilisest isikust ettevõtjate maksukohustus ning jätkusuutlikkus Eestis ja Ameerika Ühendriikides. Eesmärgi saavutamiseks olid püstitatud neli uurimisülesannet, mille täitmisega saavutati eesmärk.

Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade FIE olemusest ning registreerimisest Eestis ja USA-s. FIE on isik, kes tegeleb enda nimel ettevõtlusega. FIE-ks registreerimine on lihtne ning ettevõtluse alustamisel puudub sissemakse nõue. Eestis tuleb FIE-ks registreerida äriregistris, USA-s kohalikus omavalitsuses. FIE ei pea kassapõhise raamatupidamisarvestuse korral esitama majandusaasta aruannet ning oma tulud deklareerib üks kord aastas füüsilise isiku tuludeklaratsioonil. FIE kontrollib üksikisikuliselt oma tulusid ja kulusid ning vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga. Seetõttu tuleb enne FIE-ks registreerimist hoolikalt läbi mõelda, kas soovitud tegevusvaldkonnas on FIE ettevõtlusvorm parim ning ollakse valmis võtma riski.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade FIE maksukohustusest Eestis ja USA-s. USA maksusüsteem on keeruline, mis mõjutab oluliselt ettevõtlusega seonduvaid otsuseid ja tegevusi. Palju on erinevaid maksusüsteeme, millega ettevõtja peab arvestama. On riiklikud maksud, osariigi maksud ja kohalikud maksud. Eestis tasub FIE üldjuhul ainult riiklikke makse. FIE peab hästi olema kursis maksuseadustega, et arvestada õigesti oma maksukohustus ning tasuda maksud õigeaegselt. FIE ei pea ettevõtluses teenitud raha

isiklikuks tarbeks kasutamisel eraldi märkima, kuid siiski tuleb kasuks kui FIE arvestab oma tulusid ja kulusid, omab ülevaadet laekumata ja tasumata arvetest, sest tuludeklaratsiooni täitmisel tuleb märkida eelmisel aastal teenitud tulu. Eestis on võrreldes USA-ga FIE-l erikonto kasutamise võimalus, millega on loodud äriühinguga sarnased võimalused, kus FIE-l on võimalik suuremateks kulutusteks koguda raha ning erikontole kogutud tulult ei maksta tulu-ega sotsiaalmaksu.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli võrrelda Eesti ja USA maksukohustuse erisust. Eestis koosneb FIE maksukohustus põhiliselt sotsiaalmaksust, kohustuslikust kogumispensioni maksest ja tulumaksust ning USA-s ettevõtjamaksust ja tulumaksust. Ettevõtjaks koosneb sotsiaal- ja ravikindlustusmaksust, mis on Eestis võrdsustatav sotsiaal- ja kohustusliku kogumispensionimaksega. USA-s on progresseeruv astmeline tulumaks, mis tähendab madalat maksukoormust väikeste aasta tulemite puhul ning kõrgemat maksukoormust suuremate aasta tulemite puhul. Vastupidiselt USA-le saavad Eestis maksueelise pigem hästi teenivad FIE-d, sest sotsiaalmaksulagi vähendab FIE maksukoormust märgatavalt. Eestis kehtib tulude maksustamiseks üks maksumäär ning see kehtib nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida FIE arvukust Eestis ja USA-s. Analüüsist selgus, et FIE arvukus nii Eestis kui USA-s väheneb, sest teistele ettevõtlusvormidele on loodud paremad tingimused äritegevuseks. FIE vastutab oma tegevuse eest isikliku varaga ning on seetõttu avatud riskidele, mida teisi ettevõtlusvorme valides on võimalik vältida. FIE tulu maksustatakse sarnaselt palgatuluga ehk sotsiaal- ja tulumaksuga, samas kui osäühingust dividendide väljavõtmisel tuleb maksta ainult tulumaksu. Osäühing saab hetkel olulise maksueelise. Kui riik ei loo FIE äritegevuseks paremaid tingimusi, siis langeb FIE-de arv veelgi ning FIE ettevõtlusvorm ei ole jätkusuutlik.

Tulenevalt FIE arvukuse langusest tehakse ettepanek anda FIE-dele valikuvõimalus aasta tulemi maksustamiseks selleks, et FIE-del oleks sarnaselt osäühinguga võimalus võtta kasum välja ilma sotsiaalmaksuga maksustamata. FIE-l oleks võimalus tuludeklaratsiooni esitamisel valida, kas kasutada erikontot ning tulud maksustataks hetkel kehtivate õigusaktide järgi või kogu tulemit maksustatakse vaid tulumaksuga.

Edaspidi vajaks tehtud ettepanekute rakendamisel nende mõju analüüsimist Eesti maksusüsteemile ja majandusele.

SUMMARY

Entrepreneurs must be open to new ideas and continually find ways to develop ones ideas more efficiently and profitably. Economic development has changed popularity and importance of different legal forms of businesses. For some legal forms of businesses environment has changed more favorable and less favorable to others.

The graduation title is “Sole Proprietor's Tax Liability and Sustainability in Estonia and in the United States of America”. Thesis is in Estonian, on 40 pages. 50 sources have been used, which all have been referred to in the text.

The purpose of the thesis was to determine sole proprietor’s tax liability and sustainability in Estonia and in the United States of America. To achieve the purpose of the thesis the following survey tasks were established:

1. To give an overview of sole proprietor in Estonia and in the United States of America.
2. To give an overview of sole proprietors tax liability in Estonia and in the United States of America.
3. To compare differences in sole proprietors tax liabilities in Estonia and in the Unites States of America.
4. To analyze sole proprietors numerousness in Estonia and in the United States of America.

Number of sole proprietors is decreasing in Estonia and in the Unites States of America because better conditions for entrepreneurship have been created for other legal forms of businesses. Sole proprietor has unlimited responsibility for all losses and debts and therefore is exposed to risks which can be avoided by choosing another legal form of business. Sole proprietors income is taxed similarly to salary with social and income tax while withdrawal of dividends from Limited Liability Company is taxed only with income tax.

As a result of the analysis two ways of taxation is proposed for sole proprietors. Aim is to give them similar opportunities as Limited Liability Company has in withdrawing dividends without taxing them with social tax. In declaring ones income sole proprietor would have an option to use special account and income will be taxed according to current legislation or total income is taxed with income tax.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Accounting Coach, 2015. *What is the self-employed person's FICA tax rate for 2015?*.

[Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.accountingcoach.com/blog/what-is-the-self-employed-persons-fica-tax-rate-for-2015> [Kasutatud 01.04.2016]

Alver, L., Alver, J. & Reinberg, L. 2004. *Finantsarvestus*. Tallinn: Deebet

Book, L., 2008. Study of the Role of Preparers in Relation to Taxpayer Compliance with Internal Revenue Laws. *National Taxpayer Advocate 2007 Annual Report to Congress*, lk 7. Leitud: Social Science Research Network [Kasutatud 01.05.2016]

Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, 2015. *FIEd saavad kuni aasta lõpuni äriregistrisse tasuta ümber registreeruda*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ekei.ee/et/uudised/fied-saavad-kuni-aasta-lopuni-ariregistrisse-tasuta-umber-registreeruda> [Kasutatud 01.04.2016]

Eesti Konjunkturiinstituut, 2004. *Eesti elanike ettevõtlus*. Tallinn

Eesti Maksumaksjate Liit, 2010. *FIE-de kustutamine maksukohustuslaste registrist*.

[Võrgumaterjal] Leitav:

<http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=872> [Kasutatud 01.04.2016]

European Central Bank, 2016. *Euro exchange rates USD*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.ecb.europa.eu/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-usd.en.html> [Kasutatud 05.05.2016]

Griskevicius, R., 2015. *Tax progressivity and its effect on economic growth*. Leitud: Social Science Research Network [Kasutatud 01.05.2016]

Hass, S., 2014. *Füüsilisest isikust ettevõtja maksukohustus ettevõtte üleminekul Lõputöö*, Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Hipple, S., 2010. *Self-employment in the United States*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<http://www.bls.gov/opub/mlr/2010/09/art2full.pdf> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2016. *Entities*. [Võrgumaterjal] Leitav:

<https://www.irs.gov/Help-&-Resources/Tools-&-FAQs/FAQs-for-Individuals/Frequently->

Asked-Tax-Questions-&-Answers/Small-Business,-Self-Employed,-Other-Business/Entities/Entities [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015a. *Tax Guide for Small Businesses*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p334.pdf> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015b. *Self-Employment Tax*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/publications/p334/ch10.html> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015c. *Self-Employment Tax (Social Security and Medicare Taxes)*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/Businesses/Small-Businesses-&-Self-Employed/Self-Employment-Tax-Social-Security-and-Medicare-Taxes> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015d. *Your Federal Income Tax For Individuals* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p17.pdf> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015e. *Instructions for Form 1120*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/i1120.pdf> [Kasutatud 01.05.2016]

Internal Revenue Service, 2015f. *Estimated Taxes*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.irs.gov/Businesses/Small-Businesses-&-Self-Employed/Estimated-Taxes> [Kasutatud 01.05.2016]

Justiitsministeeriumi Registrate ja Infosüsteemide Keskus, 2016a. Äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuse registri statistika maakonnalises lõikes. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.rik.ee/et/e-ariregister/statistika> [Kasutatud 01.05.2016]

Justiitsministeeriumi Registrate ja Infosüsteemide Keskus, 2016b. Äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuse registri statistika põhitegevusalalises lõikes. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.rik.ee/et/e-ariregister/statistika> [Kasutatud 01.05.2016]

Kirsipuu, M., 2006. Füüsilisest isikust ettevõtjate rollist Eesti majanduses ja nende tegevuse reguleerimine. *IV Ettevõtetmajanduse Konverentsi ettekanded-artiklid*. Pärnu: Mattimar OÜ, lk 37-58.

Kivistik, S., 2015. *Direktiivi 2010/41/EL rakendamine liikmesriikides*. Lõputöö, Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Käibemaksuseadus (2016)

Kärsna, O., 2006. *FIE käsiraamat*. Tallinn: Kirjastus Ilo

Kärsna, O., 2009. *Pisiettevõtja käsiraamat*. Tallinn: Kirjastus Ilo

Maksu-ja Tollamet, 2016a. *Ettevõtluse alustamine ja ülevaade FIE kohustustest*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/i-ettevotluse-alustamine-ja> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016b. *FIE maksukohustused*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/iii-fie-maksukohustused> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016c. *Maksumäärad*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/eraklient/tulu-deklareerimine/maksumaarad> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016d. *FIE ja käibemaks* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/vi-fie-ja-kaibemaks> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016e. *Ettevõtluse alustamine ja ülevaade FIE kohustustest*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/i-ettevotluse-alustamine-ja> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016f. *Erikonto* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/v-ettevotluse-tulud-ja-kulud#erikonto> [Kasutatud 01.04.2016]

Maksu-ja Tollamet, 2016g. *Ettevõtluse tulud ja kulud*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/fuusilisest-isikust-ettevotjale/fie-abc/v-ettevotluse-tulud-ja-kulud> [Kasutatud 01.04.2016]

Miettinen, A. & Teder, J., 2006. *Ettevõtlus I*. Tallinn: Külim

Pomerleau, K., 2015. An Overview of Pass-through Businesses in the United States. [Võrgumaterjal] Leitav: http://taxfoundation.org/article/overview-pass-through-businesses-united-states#_ftn14 [Kasutatud 01.05.2016]

PriceWaterhouseCoopers, 2014. *Insourcing survey 2014*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.pwc.com/us/en/tax-services-multinationals/assets/pwc-insourcing-survey-full-findings-2014.pdf> [Kasutatud 01.05.2016]

Raamatupidamiseseadus (2016)

Raamatupidamis-ja maksuinfo portaal, 2014. *FIE tegevuse alustamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.rmp.ee/ettevotlus/fie/i-ettevotluse-alustamine-ja-ulevaade-fie-kohustustest-fie-abc-2014-01-02#FIEabc2> [Kasutatud 01.04.2016]

Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J., & Nikitina-Kalamäe, M., 2008. *Ideest eduka ettevõteteni*. Tallinn: OÜ Infotrükk

Sotsiaalmaksu seadus (2016)

Statistikaamet, 2016a. *Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted õigusliku vormi ja maakonna järgi*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/varval.asp?ma=ER30&ti=STATISTILISSE+PROFIILI+KUULUVAD+ETTEV%D5TTED+%D5IGUSLIKU+VORMI+JA+MAAKONNA+J%C4RGI&path=../database/Majandus/10Majandusüksused/045ettevetjad/&search=ER30&lang=2> [Kasutatud 01.04.2016]

Statistikaamet, 2016b. *Ettevõtted äriregistris, mittetulundusühingud ja sihtasutused mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris õigusliku vormi ja maakonna järgi..* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=ER02&ti=ETTEV%D5TTED+%C4RIREGISTRIS%2C+MITTETULUNDUS%DCHINGUD+JA+SIHTASUTUSED+MITTETULUNDUS%DCHINGUTE++JA+SIHTASUTUSTE+REGISTRIS+%D5IGUSLIKU+VORMI+JA+MAAKONNA+J%C4RGI%2C+31%2E+DETSEMBER&path=../Database/Majandus/10Majandusüksused/08Uldandmed/&lang=2> [Kasutatud 01.04.2016]

Tax Policy Center, 2015. *Why do low-income families use tax preparers?* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/why-do-low-income-families-use-tax-preparers> [Kasutatud 01.05.2016]

Tulumaksuseadus (2016)

Töötasu alammäära kehtestamine (2016)

U.S. Census Bureau, 2013. *U.S., NAICS sectors, legal form of organization (LFO)*.

[Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.census.gov/econ/susb/data/susb2010.html> [Kasutatud 13.05.2016]

U.S. Census Bureau, 2016. *2013 Statistics of U.S. Businesses: Legal Form of Organization Tables*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.census.gov/newsroom/press-releases/2016/cb16-tps101.html> [Kasutatud 13.05.2016]

U.S Small Business Administration, 2013a. *Sole Proprietorship- Is this popular business structure right for you*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.sba.gov/blogs/sole-proprietorship-popular-business-structure-right-you> [Kasutatud 01.05.2016]

U.S Small Business Administration, 2013b. *4 Tips for Hiring Your First Employee in 2013*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.sba.gov/blogs/4-tips-hiring-your-first-employee-2013> [Kasutatud 01.05.2016]

U.S Small Business Administration, 2016. *Sole Proprietorship*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.sba.gov/starting-business/choose-your-business-structure/sole-proprietorship> [Kasutatud 01.05.2016]

Äriseadustik (2016)

Välisministeerium, 2016. *Ärikeskkond*, [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.vm.ee/et/4-arikeskkond> [Kasutatud 01.04.2016]